

Reserveer nu uw volgende concert op orkest.nl

Feestconcert

Zoals ieder jaar luidt het Nederlands Philharmonisch Orkest de feestdagen in met een stijlvol Feestconcert. Onder leiding van de Nieuw-Zeelandse dirigent Gemma New speelt het orkest een *All American* programma met dans- en koormuziek van het hele continent.

za 18 december 2021, 20.15 u

zo 19 december 2021, 14.15 u

Het Concertgebouw

wo 22 december 2021, 20.00 u

Philharmonie Haarlem

Nederlands Philharmonisch Orkest

Gemma New, dirigent

Aylin Sezer, sopraan

Utrechtse Studenten Cantorij

VU-Kamerkoor

Cappella Amsterdam

Nederlands
Philharmonisch
Orkest

Programmatoelichting

Pärt Sibeli

Kristiina Poska, dirigent
Josef Špaček, viool

za 13 | zo 14 november
Het Concertgebouw

orkest.nl

Yakult

Programma

Arvo Pärt (1935)

Fratres voor strijkorkest en slagwerk
(1992)

Max Bruch (1838 - 1920)

Vioolconcert nr. 1 in g, op. 26 (1867)

Vorspiel: Allegro moderato

Adagio

Finale: Allegro energico

Pauze

Jean Sibelius (1865 - 1957)

Symfonie nr. 2 in D, op. 43 (1902)

Allegretto

Tempo andante, ma rubato

Vivacissimo

Finale: Allegro moderato

Nederlands

Philharmonisch Orkest

Kristiina Poska, dirigent

Josef Špaček, viool

za 13 november 2021, 20.15 u
(einde concert ca. 22.00 u)

zo 14 november 2021, 14.15 u
(einde concert ca. 16.00 u)

Het Concertgebouw

Warme klanken

De Estlandse dirigent Kristiina Poska zet noordelijke muziek van haar landgenoot Arvo Pärt en de Fin Sibelius op de lessenaar. Ook klinkt het meest geliefde werk van Max Bruch: zijn gloedvolle *Vioolconcert nr. 1*.

Tijd en tijdloosheid

Waar hij tot enkele jaren daarvoor nog complexe avant-gardistische muziek componeerde, maakte Arvo Pärt aan het eind van de jaren '60 een grote omslag. De religieuze boodschap van zijn *Credo* (1968) had hem in conflict gebracht met het antireligieuze Sovjetregime, waarna de componist zich terugtrok. Na een compositorische en persoonlijke crisis vond hij het geloof en de spiritualiteit en trad hij toe tot de Russisch-Orthodoxe kerk. Hij bedacht de tintinnabuli-stijl, wat zoiets als 'belletjes-stijl' betekent. Het is een compositiemethode waarin twee muzikale stemmen worden gecombineerd: een stem speelt gebroken drieklanken, de andere speelt stapsgewijs een diatonische melodie. Het effect is meestal traag, repetitief, meditatief en eenvoudig van materiaal en orkestratie. De methode 'kantelt' als het ware de notenbalk en Pärt speelt zo met onze ervaring van harmonie, melodie en tijd. Een klein gegeven - een toonladder, een akkoord - maakt hij zo groot dat het de gehele compositie omvat. Dat doet hij ook in *Fratres*. Een mystieke, betoverende set van driestemmige variaties op een thema van zes maten waarvan Pärt diverse officiële versies maakte of liet maken: van kamerorkest tot saxofoonkwartet. 'Tijd en tijdloosheid zijn met elkaar verbonden. Dit moment en eeuwigheid worstelen binnenin ons, en dit is de oorzaak van al onze tegenstrijdigheden', aldus Pärt over de compositie.

Romantische hit

De werken van Max Bruch die nog met regelmaat gespeeld worden (het *Vioolconcert nr. 1 in g*, *Kol Nidrei* en de *Schotse fantasie*) zijn op een hand te tellen. Maar door alleen naar deze bekende werken kijken, doen we de 19e eeuwse componist te kort. Hij componeerde namelijk nog veel meer prachtige muziek: van stapels liederen en geweldige koormuziek tot bijna twintig stukken voor solo-instrumenten en orkest, waaronder drie vioolconcerten, vier opera's, en flink wat kamermuziek. Bruchs *Vioolconcert nr. 1* is gebaseerd op

Felix Mendelssohns *Vioolconcert in e*. Zo opent Bruch zijn vioolconcert bijna meteen met een vioolsolo, niet met de gebruikelijke orkestintrodactie en net als bij Mendelssohn gaan de drie delen naadloos in elkaar over. Maar Bruchs concerto is wel een klasse apart. De weelderige orkestratie, de virtuoze maar tegelijkertijd aangrijpende vioolpartij, de stuwende orkesttutti's met koninklijke grandeur afgewisseld met bitterzoete passages. Het is romantiek van de allerbovenste plank.

Natuurpracht

Als puber had Jean Sibelius maar een doel: een groot violist worden. De hele dag speelde hij, het liefst buiten in de natuur. Uitkijkend over het meer bij Aulanko, zo'n honderd kilometer ten noorden van Helsinki, studeerde hij op zijn instrument, vastbesloten het te gaan maken. Het mocht niet baten. Sibelius was pas op zijn vijftiende serieus begonnen met vioolles, veel te laat voor een grote solocarrière. Dat hij bij een ongeluk zijn elleboog brak, waardoor hij zijn strijkstok niet over de volle lengte kon gebruiken, hielp natuurlijk ook niet mee. Hij speelde zeker niet onverdienstelijk, maar de top haalde hij niet. Als alternatief begon hij te componeren en al snel behaalde hij daarmee de successen die in zijn vioolcarrière uitbleven. Vooral de *Karelia Suite* en *Finlandia* waren populair. Niet geheel toevallig zijn dat stukken die Finland - op dat moment nog een groothertogdom onder de Russische Tsaar - als onderwerp hebben. Sibelius gaf Finland een klank en een stem. Ook in *Symfonie nr. 2* hoorden de Finnen een politieke boodschap, die zij prompt omarmden. Daarvan wilde Sibelius zelf niets weten, hij stond erop dat er geen buitenmuzikale zaken vastgeprikt zouden worden op deze symfonie. Toch hebben de Finnen een bijzondere band met het werk. De Finse componist Sulho Ranta verwoordde het mooi: 'Er is iets met deze muziek - althans voor ons - dat ons in extase brengt; bijna als een sjamaan met zijn magische trommel.' We horen flarden van Mahler, Tsjajkovski en Elgar, maar ook Beethoven en Brahms. Die flarden worden nooit tastbaar. Ideeën lijken met de wind mee af en aan te waaien. Toch is er een duidelijke samenhang, alsof die wind in een grandioos landschap waait, waar we steeds stukjes van te zien krijgen. En in dat landschap ontspruiten uit kleine zaden muzikale ideeën die zich organisch ontwikkelen. Musicoloog James M. Keller schrijft: 'Aan het begin van de symfonie lijken de strijkers met hun lieflijke patroon van herhalende noten slechts een begeleiding te zijn, wachtend op een thema dat erboven gespeeld wordt. Dat is precies wat er gebeurt; maar als het deel

vordert, begrijpen we dat de ogenschijnlijk onbeduidende strijkersmotieven in werkelijkheid fragmenten waren die later in een groter geheel vallen. Sommige van deze zaden kunnen de hele symfonie ontkiemen en bloeien: die openingsklanken van het eerste deel, drie noten van een stijgende toonladder, komen tot bloei in het grootse romantische thema van de Finale.' De muziek van Sibelius is als de natuur: indrukwekkend, grillig, prachtig, maar soms ook desolaat, ijzig en duister. Tussen alle elementen is een sterke samenhang die als een oerkracht over de noten ligt: Sibelius, de grondlegger van de Finse cultuur, is in deze symfonie een schepper van een geheel eigen natuurpracht.

Tekst: Alexander Klapwijk

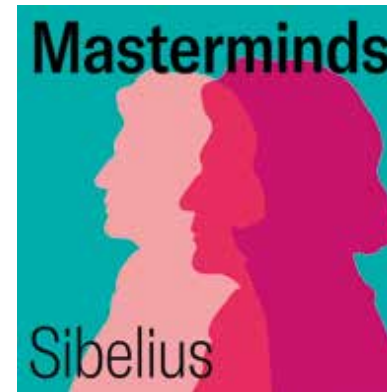
Biografieën

Kristiina Poska, dirigent

Kristiina Poska studeerde koördirectie in Tallin en orkestdirectie aan de Hochschule für Musik Hanns Eisler Berlin. In 2010 beleefde Poska haar grote doorbraak met een indrukwekkende *La Traviata* van Verdi in de Komische Oper Berlin. Van 2012 tot 2016 was ze eerste kapelmeester van dit gerenommeerde gezelschap. Naast haar succesvolle operacarrière is Poska een internationaal veelgevraagde concertdirigent. Ze leidde onder andere het Tonhalle Orchester Zurich, Camerata Salzburg, het Tokyo Symphony Orchestra en het Orchestra National de Lyon. In 2017 debuteerde ze bij het Nederlands Philharmonisch Orkest. Momenteel is ze chef-dirigent van Symfonieorkest Vlaanderen en vaste gastdirigent van het Lets Nationaal Symfonie Orkest. In 2013 won Poska de felbegeerde dirigentenprijs van het Dirigentenforum van de Deutscher Musikrat. Ze was tevens finaliste van de Donatella Flick Competition en van de Malko Competition. Dit seizoen maakt ze haar debuut bij Orchestre National de Lille, het Concertgebouworkest, Staatsoper Berlin en Opera Vlaanderen.

Josef Špaček, viool

Nog voordat Josef Špaček in 2011 afstudeerde aan de Juilliard School in New York, werd hij al benoemd tot concertmeester van het Tsjechisch Filharmonisch Orkest, waar hij tot 2020 aan verbonden was. Hij was meervoudig prijswinnaar tijdens de Carl Nielsen International Violin Competition en stond in de finale van de prestigieuze Koningin Elizabethwedstrijd. Špaček heeft met veel orkesten samengewerkt, waaronder het Philharmonia Orchestra in Londen, het Tonhalle Orchester Zurich en het Orchestre de Paris. Ook was hij al verschillende keren te gast bij het Nederlands Philharmonisch Orkest. Dit seizoen maakt hij zijn opwachting bij onder meer de Deutsche Radio Philharmonie, het hr-Sinfonieorchester en het Orchestre National du Capitole de Toulouse. Špaček heeft diverse cd's op zijn naam staan, waaronder een cd met werk van de 19-eeuwse Tsjechische vioolvirtuoos Heinrich Wilhelm Ernst. Ook maakte hij met het Tsjechisch Filharmonisch Orkest een opname met drie Tsjechische vioolconcerten van Dvořák, Suk en Janaček, die door muziekvakbladen MusicWeb International en Diapason hoog gewaardeerd werden.

Masterminds over Sibelius

In deze podcast hoor je meer over de mens achter de grote componist. Musicoloog Kees Wisse en podcastmaker Botte Jellema duiken samen in het vaak complexe leven van de grote meesters in de klassieke muziek. De nieuwste aflevering over het leven en de muziek van Jean Sibelius is te beluisteren in diverse podcastapps of via orkest.nl/masterminds.

Klassieke muziek voor iedereen. Maakt u het mogelijk?

Bij ons krijgt iedereen de kans om te ervaren wat klassieke muziek met je doet. We verwelkomen jaarlijks duizenden kinderen, leiden getalenteerde dirigenten en orkestmusici op en spelen niet alleen op de prestigieuze podia van Het Concertgebouw en De Nationale Opera, maar ook voor buurtbewoners in onze eigen NedPhO-Koepel, in poptempel Paradiso voor nieuw publiek en met kleine ensembles in zieken- en verzorgingshuizen. Geniet u van onze concerten en gunt u dit iedereen? Kijk op orkest.nl/steun wat u als Vriend of Geefkringlid kunt doen.

